

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXVII наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 40

Одеса – 2021

У Малій енциклопедії «Українське козацтво» зазначено: «Сірко був міцно пов'язаним із Запорозькою Січчю. Після Переяславської ради 1654 року запорожці, в т. ч. й Сірко, відмовилися присягати на вірність цареві Олексію Михайловичу. По смерті Б. Хмельницького Сірко стає однією із чільних постатей у політичному житті України. Під час гетьманування І. Виговського Сірко підтримував антиурядову опозицію, був одним з її керівників, що значною мірою зумовило скинення Виговського» [6, с. 445].

У цілому, у творів, в котрих згадується Іван Сірко, можна помітити, що в художній літературі він постає перед читачами і як проста, звичайна людина, як кошовий отаман Запорозької Січі, і насамперед як мужній, талановитий та хоробрий козацький воєначальник, захисник українського народу.

1. Бакалець Я., Яріш Я. Із сьомого дна. 2-е вид., стереотип. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 445 с.
2. Морозенко М. Іван Сірко великий характерник. Львів: Вид-во Старого Лева, 2010. 165 с.
3. Морозенко М. Іван Сірко славний кошовий. Львів: Вид-во Старого Лева, 2013. 265 с.
4. Народна пісня «Та, ой, як крикнув же та козак Сірко» / <https://ukrclassic.com.ua/katalog/usna-narodna-tvorchist-ta-davnya-ukrajinska-literatura/1464-ta-oj-yak-kriknuv-zhe-kozak-sirko>
5. Словарь української мови = Словарь украинского языка : у 4 т. / збір. ред. журн. "Киевская Старина" ; упоряд. Б. Грінченко. [Репр. відтв. вид. 1907-1909 рр.]. Т. 4.: Р – Я. Київ : Вид. АН УРСР, 1959. 563 с.
6. Українське козацтво: мала енциклопедія/ С. В. Абросимова та ін. К.: Генеза, 2001. 568 с.
7. Химко А. Засвіти: історичний роман. К.: Рад. письменник, 1990. 447 с.

«ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ» М. КОЦЮБІНСЬКОГО

Маркович Т.

Повість «Тіні забутих предків» була написана Михайлом Коцюбинським у 1911 році. Автор написав її під враженням на час перебування у селі Криворівня. Його заворожили колорит села і традиції гуцульського народу, і цього було достатньо щоб під таким враженням написати цілу романтичну повість. Темою «Тіні забутих предків» є зображення тогочасного життя гуцулів, велике кохання, традицій і їх вірувань.

Родзинкою повісті М. Коцюбинського стала система образів твору, які поділяються на звичайних сільських людей і міфічних істот «глибокий язичник, гуцул, – як стверджував М. Коцюбинський, – все своє життя, до смерті, проводить у боротьбі зі злими духами, які населяють ліси, гори та води. А християнством він скористався тільки для того, щоб прикрасити язичницькій культ» [1, с. 178]. Та цікавим є те, що у повісті ці два світи наче дуже далекі один від одного, але мають тісний взаємозв'язок у творі «Тіні забутих предків». У перших рядках повісті вже розповідається про дивну поведінку Івана, пов'язану з містичним світом: «Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить. Гачі на йому спадають, а воно стоїть серед хати, заплющило очі, роззявило рота і верещить» [3, с. 4]. Іван наче був особливою дитиною, яка навчилася розуміти природу, більше ніж людей, дивний потяг у нього був, але мати Івана не приймала цього, побоювалась. Іван Палійчук – це образ людини, для якої кохання найголовніше в житті, яка утверджує любов як джерело духовності. Незважаючи ні на що, Іван в душі до кінця залишився вірним своєму кохання і навіть загинув з думкою про Марічку. Цей Ромео – син природи, навечно зачарований її дивами, її фантастичними образами. Кохана Івана, Марічка Гутенюк – дівчина, яка знає секрети ворожіння та навколишньої природи. Настільки чиста дівчинка, що відповідає на зло добром. Ще в дитинстві вона назавжди привернула серце Іванка до себе, пригостивши його цукеркою у відповідь на спробу побити її.

Проблемою твору стали стосунки сімей Палійчуків і Гутенюків. Ворожнеча двох родів ніколи не проходили спокійно, чвари могли набирати дуже сумних результатів. В цих протистояннях сім'я Палійчуків втратила брата Василя, який загинув у бійці з Гутенюками, посічений топірцями, потім і пішов тато Івана під час бійки з ворожим родом.

Після цієї трагедії Іван був змушений йти на полонини на заробітки, аби заробити трішки грошей. Марічка же завжди відчувала, що з Іваном не судилося бути разом, тому доля ціною життя Марічки Гутенюк розриває велике кохання, сільських Ромео і Джульєтти. Марічка загинула коли переходила Черемош, раптово повінь накрила дівчину. Іван повернувшись додому визнає страшну новину, але не приймає цю правду і зникає на цілих шість років. У такий довгий інтервал часу Іван був у пошуках своєї коханої. Любов до сільської дівчини не давала хлопцю спокою, до поки Іван не змирився з гіркою правдою і не повернувся до рідного села. Вже через рік Іван одружився, але не по кохання. з Палагною. Цей шлюб не здається міцним, адже Іван все одно думав про кохану Марічку, тому зради Палагни з мольфаром Юрою не помічав. У селі про цього мольфара казали: «Він був могутній, потужний, все знав. Од його слова гинула зразу худоба, сохла й чорніла, як дим, людина, він міг наслати смерть і життя, розігнати хмару і сперти град, вогнем чорного ока спопелить ворогів і запалити в жіночому серці кохання. Він був земним богом, той Юра, що хтів Палагни, що простягав по неї руки, в яких тримає світові сили.» [2, с. 27]

Іван побачив Юра при Палагні, злісно тримаючи в руках глиняну куклу, тицяв у неї пальцями то в живіт, то в голову. Ці дії стали поясненням, чому Іван був як не живий, то їсти не міг, то ходив наче не живий. Але Іван наче смерті не боявся, якимось байдуже ставився до цього, мовби хотів до Марічки скоріше. Кохана хлопця не залишила, прийшла до нього в образі нявки і покликала у ліс, до поки чугайстрик не прийшов. Та Іван знав що цей лісничок їси нявок то й затанцював з ним аби відволікти і врятувати кохану. Після таночка з чугайстриком Іван пішов далі за голосом коханої і упав у прірву, після чого помер.

Михайло Коцюбинський не забув пов'язати колорит гуцульського села, красу природи, та традицій народу, коли описував поховання Івана: «Тугий скруцак з рушника, мокрий і замашний, гатив з лускотом в спини направо й наліво. Від нього тікали, серед реготу й крику, перекидаючи стрічних, збиваючи пил і псуючи повітря. Поміст двигтів у хаті під вагою молодих ніг, і скакало на лаві тіло, трясучи жовтим обличчям, на якому усе ще грала загадкова усмішка смерті. На грудях тихо бряжчали мідяні гроші, скинуті добрими душами на перевіз. Під вікнами сумно ридали трембіти». [3, с. 36]

1. Горький М. М. М. Коцюбинський. Капрійські сюжети : Італійська проза Михайла Коцюбинського та Володимира Винниченка / [упоряд. В. Панченко]. К.: Факт, 2003. С. 3 - 496.
2. Колесник П. Й. Коцюбинський – художник слова. К.: Наукова думка, 1964. С. 3 - 534.
3. Коцюбинський М. М. Тіні забутих предків: Повість та оповідання. Львів: Каменяр, 1987. С. 3 - 159.

ТЕМА ОДЕССЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИКТОРА БЕРШАДСКОГО

Пересунько П.

Виктор Арнольдович Бершадский (1916 – 1972 гг.) родился в Одессе. Поэт, член союза писателей Украины (1939 г.), участник Второй мировой войны, поэтому, в его творчестве немало произведений рожденных войной. Его первая книга – лиро-эпическая поэма «Одесса», посвященная героической обороне города от фашистских захватчиков, была издана в 1945 году. Поэт,